

Kaitsevalmiduse koondõigusakti ettepanek (Omnibus V)

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 06.08.2025

KOKi esitamise tähtpäev 27.08.2025

VV esitamise tähtpäev 04.09.2025

Peavastutaja: Kaitseministeerium

Kaasvastutajad: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kliimaministeerium, Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium, Välisministeerium, Siseministeerium

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTS § 152¹ lg 1 p 1);

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 17. juunil 2025. aastal järjekorras viienda reeglistiku lihtsustamise ettepaneku, mis sel korral keskendub kaitsevalmidusele.

Kaitsevalmidusega seotud reeglistiku lihtsustamise pakett on osa Euroopa Liidu laiemast strateegiast tagamaks, et Euroopa oleks 2030. aastaks kaitsevõimeline ja strateegiliselt sõltumatu. Pakett peaks tooma kaasa lihtsustused hangetes, loamenetlustes, siseturu toimimises, investeeringutes kaitsevõimesse ja juurdepääsus ELi rahalistele vahenditele. Komisjoni eesmärk on aidata liikmesriikidel ja tööstusel suurendada kaitsevõimet ja -taristut, et saavutada kõrge intensiivsusega konfliktiks valmistumiseks ja selle ärahoidmiseks vajalik valmisoleku tase. Meetmed hõlmavad nii kaitsealaseid kui mitte-kaitsealaseid õigusakte, st eesmärkide saavutamiseks on vaja muuta ka mitmete muude valdkondadega seotud õigusakte.

Pakett koosneb **teatisest (COM(2025) 820 final)** ning **järgmistest õiguslikest ettepanekutest:**

1. **Ettepanek uueks määruseks, millega kiirendatakse lubade väljastamist kaitsevalmiduse projektide jaoks (COM(2025) 821 final)**

2. Ettepanek järgnevate määruste muutmiseks (COM(2025) 822 final)

- REACH määrus (määrus nr 1907/2006)
- CLP-määrus ehk määrus, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist (määrus nr 1272/2008)
- Biotsiidi-määrus (määrus nr 528/2012)
- Püsivate orgaaniliste saasteainete määrus (määrus nr 2019/1021)
- Euroopa kaitsefondi määrus (määrus nr 2021/697)

3. Ettepanek järgnevate kaitsespetsiifiliste direktiivide muutmiseks (COM(2025) 823 final):

- Kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise määrus (nr 2009/43/EÜ)
- Kaitse- ja julgeoleku- valdkonna hankedirektiiv (nr 2009/81/EÜ)

4. Komisjoni delegeeritud määrus, millega täiendatakse vastuoluliste relvade definitsiooni määruses 2016/1011 (määrus seoses ELi kliimaülemineku võrdlusaluste ja Pariisi kokkulepet järgivate ELi võrdlusaluste miinimumnõuetega) (C(2025) 3801 ja LISA)

5. Delegeeritud määrus, millega muudetakse delegeeritud määrust (EL) 2021/1078 seoses InvestEU fondi investeerimissuunistes sätestatud strateegiliste investeeringutega kaitsevaldkonnas (C(2025) 3802 ja LISA)

Paketi peamised lihtsustamise ettepanekud:

1. Hankemenetluste kiirendamine ja paindlikkus:

- Hankelävendit tõstetakse 900 000 euronit (praegu 428 000 eurot), mis vabastab väiksemad lepingud ELi kaitsehanke direktiivi (2009/81/EÜ) nõuetest – nt avatud konkurss, avalik väljakuulutamine, keerulisem menetlus, läbipaistvus, aruandlus jne.
- Uuendused võimaldavad innovaatiliste lahenduste otsest hankimist ja kiiremat siiret teadus- ja arendustegevuselt tootmisel.
- Lubatud on kuni 10-aastased raamlepingud senise 4-5 aastaste lepete asemel (tulenevalt EDIP regulatsiooni tingimustest), mis annab liikmesriikidele:
 - rohkem paindlikkust ja stabiilsust – nt saab kindlustada varustuse või hoolduse pikaajaliselt,
 - vältida korduvaid hankeprotsesse, mis on aeganõudvad ja kulukad,
 - paremad hinnad – pikaajalised lepingud võimaldavad tööstusel pakkuda soodsamaid hindu.

- Eemaldatakse riiklikku tasandit puudutav „goldplating“ ehk olukord, kus liikmesriigid lisavad EL-i direktiivide ülevõtmisel oma riiklikku õigusesse lisanõudeid või keerukust, mis ei ole EL-i tasandil nõutud.
2. Relvastuse ja komponentide liikumise lihtsustamine ELis:
- Üldised siirdelitsentsid (General Transfer Licences) muutuvad normiks; nende kasutamine lühendab üleandmise aja 6-7 nädalalt 1-3 päevani.
 - Lihtsustatakse sertifitseeritud ettevõtete üleeuroopalisi siirdeid, vähendatakse topeltluba nõudvate riikide piiranguid.
3. Kiirendatud lubade süsteem:
- Kehtestatakse uus lubade menetlemise süsteem:
 - Üks kontaktpunkt
 - Prioriteedi staatus
 - Eeldatav otsus 60 päeva jooksul
 - Selgitatakse, et mitmete keskkonnaõigusaktide (nt loodusdirektiiv, REACH jt) erandid kehtivad ka kaitsevalmiduse eesmärgil.
4. Euroopa Kaitsefondi (EDF) ajakohastamine:
- Hinnangute kriteeriumide lihtsustamine ja toetuste menetlusaja lühendamine,
 - Tõstetakse lubatud alltöövõtu määra üle 30%,
 - Omandi kontrollide kehtivust pikendatakse 36 kuuni senise 18 asemel (Euroopa Komisjon kontrollib, kas EDF toetusi saavate ettevõtete omandistruktuur vastab nõuetele (nt et strateegiline kontroll jääb ELi piiresse),
 - Avatakse sõjatestide kulude abikõlblikkus Ukrainas. Seni ei olnud Ukrainas tehtavad katsed (nt lahingukeskkonnas testitavad prototüübid või varustus) EDF rahastuse kaudu lubatud. Uue ettepanekuga muutuvad abikõlblikuks katsed, mis tehakse Ukrainas, sest seal saab:
 - teha kiirtestimist 24/7, sealhulgas lahinguväljal,
 - saada reaalsajas tagasisidet tehnoloogiate toimivuse kohta sõjaoludes,
 - kiirendada uuenduste turuletoomist,
5. Ligipääs rahastusele ja erasektori kaasamine:
- Muudetakse InvestEU tingimused paindlikumaks kaitsetööstuse jaoks (teatistes mainitakse ka teisi, juba töös olevaid ettepanekuid nagu ÜKP ülevaatus; samuti nt KOM plaani oskuste kasvatamiseks toetada uusi rakenduslikke oivakeskusi kaitsetööstuse jaoks)
 - Selgitatakse, et ainult rahvusvahelise relvakonventsioonidega keelatud relvad, mille liikmed on enamik liikmesriike, jäävad jätkusuutlike investeeringute raamistiku välistatud kategooriasse (Paris-Aligned and Climate Transition Benchmark exclusions). Teatistes lubab komisjon vajadusel pakkuda muudatusi ka tuleva

jätkusuutliku aruandluse standardite (ESRS) ülevaatus käigus ning pakkuda ka selgitusi kaitseinvesteeringute ja ELi jätkusuutlikkuse raamistiku suhte kohta ka Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) ülevaatus raames

- Julgustatakse liikmesriike kasutama REACH määruse kaitsetsätteid ja tõhustatakse keemilise ohutuse erandeid kaitsevajaduste korral.
- Selgitatakse riigiabi ja kaitseinvesteeringutega seonduvat (komisjon annab teatistes lk 9-12 hinnangu, et riigiabimeetmed kaitsetoodete ja -teenuste tootmisvõimekuse suurendamiseks toetavad olulisi julgeolekuhuvisid ning ei mõjuta negatiivselt ühtset turgu; oodatakse tagasisidet, kas on vajadus ka konkreetseteks suunisteks riigiabi hindamiseks kaitsesektorile)

Eesmärgid

Ettepanekutega lihtsustatakse ja kiirendatakse kaitsevaldkonnaga seotud menetlusi (sh load, litsentsid, hanked). Olulise elemendina kiirendatakse kaitsevaldkonnaga seotud loamenetlusi, mis on vajalik nii uute tootmisüksuste kui väljaõppealade rajamiseks.

Ajakohastatakse Euroopa Kaitsefondi, sh lihtsustatakse ligipääsu ja kiirendatakse toodete turule toomist.

Vähendatakse kaitsetööstuse administratiivkoormust ning antakse kaitsetööstusele täiendav kindlus ja ettenähtavus seoses ELi keskkonnavalase õigustikuga, et julgustada investeeringuid.

Mõju ja sihtrühm

Majandus

Ettevõtlus

Sihtrühm: Ettevõtjad

Mõju sihtrühmale: Edendatakse Euroopa kaitsetööstust, vähendatakse piiranguid, suurendatakse ligipääsu ELi rahastusele

Riigikaitse ja välissuhted

Riigikaitse

Sihtrühm: Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus

Mõju sihtrühmale: Lihtsustatakse liikmesriikide võimet hankida kaitsetooteid, vähendatakse administratiivkoormust

Kaasamine

Kaasata algatustega seotud huvigrupid (sh ettevõtjad, kaitsevaldkonna esindajad, keskkonna valdkonna esindajad).